

Průvodní zpráva

4

NÁMĚSTÍ A PŘÍLEHLÉ ULICE VE VELKÉM MEZIŘÍČÍ

a) anotace návrhu

Navracíme náměstí charakter a obraz společného obývaného pokoje města.

b) základní principy navrhovaného urbanisticko-architektonického řešení

Vlastností kompaktní struktury historického jádra by měla být různost kvalit v celku, které ve skupinách reprezentují významové situace, nastavující v prostoru města specifickou atmosféru, která lokalizuje místa jako scény s příležitostí běžných i významných událostí, které strukturují zápis paměti místa, jako časem přidanou hodnotu spoluvytvářející Genia loci. Charakteristická je scéničnost se specifickými – charakteristickými obrazy deklarujícími zapamatovatelnost a identifikaci obyvatel s městem. Těmito prostředky se snažíme porozumět obrazu města Velké Meziříčí, tzn. vyhodnotit, jak jsou prokresleny významové kontury, které se nám v obraze města dnes místy jeví jako nejasné situace - jsou buď přeúřčené, nedořečené nebo zastřené. Příčinami je plošně nediferencované použití nástrojů a historické rozhodnutí o úpravách veřejného prostoru, avšak bez zohlednění jeho situačních specifík.

Nejasnými situacemi rozumíme:

1/ Překážky v kompozičních průhledech, nejasné situace prostorových a významových priorit, které jsou v kolizi nebo oslabeně komunikují s prostorovým řešením navazující struktury města - potlačení funkce náměstí, jako hlavního veřejného prostoru města a ztráta jeho čitelnosti způsobená nejrůznějšími nároky a zájmy bez vyhodnocení jejich dopadu na kvalitu celku.

2/ Absence koncentrace jedinečných atmosfér kolem komponovaných příležitostí (solitérních stromů, skupin a linií, vodních prvků, přiměřených pobytových vodních prvků apod.) a zachování variability městské scény pro různé příležitosti (v hierarchii: pobyt, slavnosti, trhy, parkování)

3/ Absence pobytového mobiliáře se zhodnocením obytné kvality situace a komponovaných výhledů. Nedostatečně promyšlené umístění objektů infrastruktury města, které se stávají drobným objektovým smogem v situacích, které by naopak mohly být obytné.

4/ Nediferencovaná je situace před významnými institucemi města, bez posouzení měřítka a významu objektů vstupujících do vzájemných prostorových situací.

5/ Nejasná světelná situace bez diferenciací intenzity, plošné použití utilitárních osvětlovacích těles, která na sebe strhávají pozornost, oslňují, místo aby byly preferovány promyšlené a komponované světelné situace, umístění a směry pohledových a smyslových cílů. Významné světelné situace jsou však čitelné v historických obrazových podkladech a dokumentují priority osvětlenosti a tak hierarchie veřejného prostranství města, které bylo v tomto smyslu světlem logicky vykreslováno.

6/ Utilitární řešení povrchů bez prostorové hierarchie a směřování jízdy i chůze při pohybu člověka městem.

7/ Přeplněnost města parkujícími auty, zbytečně velké plochy komunikací a manipulačních ploch na úkor pobytových ploch náměstí a chodníků.

Navržené úpravy prostoru města se tak opírají o 2 hlavní nástroje, které podporují vnitřní historickou složitost a „tvorbu míst“ a následně i kvalitu života ve městě.

Prvním nástrojem je **diferenciace významových a prostorových situací**, které by měly být detailně individuálně vyhodnoceny z hlediska hierarchie reprezentací města, které je vytvářejí. Jím je nadřazený společný prostor města, tvořený různými situacemi v jeho prostranstvích, do kterých subjekty jako aktéři vstupují k vzájemnému dialogu. Cílem je definovat tyto situační subjekty - místa, prostory, linie a průhledové vazby, s umístěnými institucemi reprezentujícími významové vertikály města, jeho demokracii, kulturu, vzdělání a spiritualitu.

Konkrétními situacemi viděné, či skryté, významové (kulturní) vertikality města pak jsou: Samotné náměstí, jako nadřazený celek, u kterého se stává prioritou uvolnění a zdůraznění středu, jako hlavního smyslu a cíle směřování ke společnému „shromáždění“ pro vzájemnou identifikaci v širších vazbách města a jeho okolí (shromáždění, slavnosti, vánoční trhy), ale i posezení na obvodu v horizontále města a pozorování středu a protilehlých viditelných dějů.

Náměstí je nositelem dalších vertikálních situací. Určující je protilehlá polarita sakrální vertikály kostela sv. Mikuláše s profánní budovou radnice. Ty jsou svázány osou (procházející vždy ve středu jejich čelních fasád) se sloupem se sochou sv. Jana Nepomuckého, který leží na polovině této spojnice dvou navzájem se doplňujících významových vertikál. Patrná je tak historicky vědomě komponovaná scéna, kterou navrhuje zesílit (obnovit) uvolněním středu prostoru odstraněním dvou stromů severně od objektu sloupu. V průhledové ose od ulice Radnické je tak znovu zřetelně prokreslen ikonický pohled na kostel doplněný v prvním plánu vertikálou sloupu (se světlem svatozáře), jakožto významné jednotlivosti v nadřazeném prostorovém celku náměstí. Pomník velkomeziříčské tragédie přesouváme ze středu náměstí do prostoru u jižní fasády kostela, kde se dostává do kontaktu se stínem doplněného stromu.

Dále usilujeme o **posílení a diferenciaci oblastí obytné horizontály** - veřejného prostoru na severozápadní a jihovýchodní hraně náměstí. Ty jsou tvořeny restauracemi, kavárnami, obchody, službami a bydlením, situacemi běžného

života v parteru veřejného prostoru, s nabídkou příležitostí k jeho obývání ve vazbě na zázemí v objektech, posilovanými v parteru doplněným stínem stromů, markýzami, předzahrádkami a mobiliářem. Předpoklad pro toto využití je zajištěn rozšířením chodníkových ploch v logice průběhu hran obou uličních front. Předzahrádky mohou volně proměňovat svoji velikost a při severovýchodní hraně mají k dispozici plochu náměstí až k jeho středu.

Vznik lokálních pobytových situací je dále podporován diferencovanými prostorovými nástroji stromového patra. Jedná se o vědomé umístění (zachování) solitéru v situacích vertikál náměstí (radnice, sloup, kostel, škola), kde spolu s mobiliářem vytváří místa pro pobyt související s funkcemi objektů a prvků. Stromy v liniích navazují na horizontálu parteru domů, kde podporují obytné příležitosti a expanzi života do veřejného prostoru. V pozicích solitéru navrhujeme použití Lípy srdčité Greenspire (*Tilia cordata Greenspire*), jako alternativu navrhujeme Javor mléč Emerald Queen (*Acer platanoides Emerald Queen*). Do stromořadí navrhujeme javor mléč (*Acer platanoides Globosum*) nebo javor babyka (*Acer campestre Elsrijk*). Prostor ulice Komenského je další oblastí horizontály města s výrazně k a usměrněnou dopravní funkcí, která je nově posílena stromovou alejí přispívající k pobytovosti prostoru.

V ulicích Kostelní a U Bašty je zachován stávající charakter s dílčími úpravami uspořádání a materiálového řešení, které by mělo více podporovat kvalitu cílového obrazu historického centra Velkého Meziříčí.

Mimo samotný prostor náměstí navrhujeme v ulici Radnické nahrazení stávajícího parkoviště opětovným doplněním městské struktury, která byla asanována se změnou celoměstské dopravní situace. Dojde tak k žádoucímu odstranění pohledového defektu ve struktuře historického města, který oslabuje vnímání celistvosti jeho centrální části. Zhodnocení území (cca 2000 m² HPP) vytváří současně potenciál směrem k financování revitalizace veřejných prostranství centra města. V další fázi navrhujeme definování regulačních podmínek výstavby a odprodej zastavitelné části pozemku.

c) **výběr materiálů:**

Druhým návrhovým nástrojem je **podpora kvality prostředí materiálovými a objektovými prostředky** výše již definovaných významových - prostorových situací. Cílem je další vědomé zesílení vlastní scéničnosti prostřednictvím čitelné specifické struktury, textury, geometrie materiálu a druhu dlažeb, nastavení hran a spár, podporujících čitelnost v nadřazeném materiálovém celku sceleného a uvolněného prostoru náměstí.

Plochy okolo významových vertikál (kostel – sloup – radnice), ležící na hlavní ose náměstí, tak vyzdvihneme na vrchol materiálové hierarchie užitím velkoformátové dlažby. Samotná osa se propisuje do skladby dlažby středové části náměstí. Ta je navržena ze štětové rulové dlažby.

Obrubníky se uplatňují pouze v obvodových liniích chodníků náměstí s vyvýšením 2 cm. Plochy jsou jinak bezbariérové, zajištění vedení nevidomých a slabozrakých bude řešeno v navazujících stupních PD. Chodníky jsou dlážděny drobnou žulovou dlažbou v rádkovém provedení. Lokalizace hlavního pojízdného profilu je zajištěna odlišným materiálovým provedením (využití stávající dlažby středu náměstí) a orientací zadláždění. Ve smyslu výše popsané polaritě hlavních vertikál náměstí (kostel, radnice) upravujeme vedení průjezdné komunikace tak, aby došlo k uvolnění především prostoru před budovou radnice a tím k vyvážení jejich zapojení do prostoru náměstí. Průběh vedení pojízdného profilu se částečně navrácí k původní prostorové situaci náměstí, která byla v pozdější fázi nahrazena čistě utilitární změnou provozu na náměstí, čímž byl prostor jako celek devalvován i materiálově. V návrhu předpokládáme maximálních využití stávajících hodnotných dlažeb a jejich recyklaci.

Po setmění nastává příležitost prokreslení světelné situace místa a zdůraznění nebo potlačení jeho vlastností, povýšení důstojnosti osvětlením vertikál města a zpříjemněním pobytové atmosféry v horizontále města dalším osvětlením charakteristických obrazů a zákoutí.

Navrhujeme tři typy veřejného osvětlení města: situačním VO světlem, doplňkovým a slavnostním osvětlením. V dalším stupni dokumentace je třeba promyslet, kdy se za dne může a nesmí uplatnit forma nosiče světla, a kdy může být, typ a zdroj světla znakem vyspělosti technické a estetické současnosti. Tuto situaci v návrhu naznačujeme. Cílová teplota chromatičnosti bude teple bílá, s nastavením intenzity dle konkrétní pobytové situace s vyloučením oslnění a světelného smogu inteligentní technologií (LED). V intimních prostorech historických uliček je možné v rovině situačního VO lokálně doplnit historizující typ nástěnných luceren. Podrobný návrh osvětlení s výpočtem bude v další fázi návrhu.

Slavnostní osvětlení významných objektů náměstí (kostel, sloup, radnice) bude přiměřeně intenzivní, skryté, nebude v žádné situaci oslňovat, rušit za bílého dne svoji mohutností a bude přiměřeně vykreslovat plasticitu architektury města a vytvářet harmonický celek v místních i dálkových pohledech.

Stávající utilitární VO bude odstraněno. Výběrem soudobého zdroje VO se snažíme tvarově v abstrahované formě přiblížit původním prvkům luceren, technologicky se jedná o LED výbojky. V prostoru se nebude uplatňovat nadměrná forma svítidla, nebude docházet k přesvětlení prostoru.

Doplňkové osvětlení bude v provedení nízkého sloupku nebo zemního světla – podsvětlující nebo nasvětlující wallwasher ve vybraných pobytových situacích – sloup, kašna, podsvětlení solitérních stromů a stromových alejí, nasvětlení bočních fasád kostela.

Hlavním principem dopravního řešení je redukce plochy pojižděných komunikací ve prospěch pobytové funkce obyvatelského pokoje města - náměstí. Redukujeme zdvojenou komunikaci „kruhového objezdu“ náměstí do jednoho jednosměrně průjezdného profilu (směr průjezdu Radnická → Komenského), čímž posilujeme pobytovou plochu, určenou především pro slavnosti, shromáždění, trhy, vánoční trhy apod., za dodržení požadovaných parkovacích kapacit pro celé řešené území soutěže (var. 1 = 105 park. míst). Rozsah parkování lze, s respektováním základních kompozičních principů prostoru, dále zdravě situačně regulovat v čase ve vztahu k potřebnosti konkrétní společenské funkce prostoru. Plocha náměstí je od vstupu z ulice Radnická řešena jako obytná zóna (včetně ulice Kostelní a Komenského). Parkování je povoleno pouze na definovaných parkovacích plochách, zásobování je po nezbytně nutnou dobu možné i z primárně pěší střední plochy náměstí. Vzhledem k režimu obytné zóny je celý prostor řešen s minimálními výškovými rozdíly mezi jednotlivými plochami. Posílení funkce náměstí je možné podpořit zavedením mikrobusevé linky (cíl škola), k dopravování návrhu je nutná nadřazená koncepce obslužnosti centra města MHD. Z hlediska dopadu na bilanci parkování vzniká možná variantní situace v oblasti stávajícího parkoviště v zakončení ulice Radnická. Žádoucí v místě je doplnění městské struktury (viz. výše). Dočasně je možné zachování parkovacích kapacit (s dílčí kultivací prostoru), které zvyšuje celkovou bilanci dopravy v klidu na 125 park. míst (var. 2) pro celé řešené území. Umístění zbylé kapacity je v souladu se zadáním uvažováno v ploše bývalého továrního areálu. Rozmístění parkovacích kapacit a jejich bilance je patrná v situačním výkresu 1:750. Z hlediska širších vztahů je žádoucí řešit kultivaci nábřeží pro možnost vedení cyklostezky a pěších cest pro zlepšení přístupnosti náměstí v širších vazbách.

Bilance parkování:	Vrchovecká:	14
	Radnická:	var. 1 – 15, var. 2 – 15 + 20 parkoviště
	Náměstí:	32
	Kostelní:	8
	Komenského:	20
	COOP:	12
	U Bašty:	4
	Celkem:	105 (var. 1), 125 (var. 2)

Jako určující prvek mobiliáře, vytvářející pobytovou kvalitu veřejného prostoru, vnímáme formu, rozmístění a orientaci sedacích prvků. Elementární formy laviček, vycházejících z historicky osvědčených tvarů, umístíme primárně v situacích solitérů a stromových skupin v takové orientaci, aby nastavené výhledy poskytovaly přehled o dění na náměstí a postihovaly všechny hodnotné scény prostoru. V dalších částech náměstí předpokládáme zobytnění prostoru formou přenosného mobiliáře v kontaktu s jednotlivými provozy parteru. Pro udržení kvality obrazu náměstí preferujeme, aby pořizovatelem mobiliáře bylo samo město a dále ho poskytovalo konkrétním provozovatelům. Vybíráme tradiční formu skládacího „bistro“ mobiliáře, jež může být využit i na nejrůznějších kulturních akcích (mobiliář při koncertech, doplňkový mobiliář trhů a slavností). V rámci náměstí nedoporučujeme užití dalších konstrukcí a prvků pro restaurační předzahrádky - charakter prostoru umožňuje umístění mobiliáře přímo na „podlahu“ náměstí. Pro podpoření života v parteru náměstí doporučujeme v dalších fázích zpracování „Place managementu“, který by jednoznačně deklaroval zájem města na obsahové kvalitě dějů v prostoru a definoval nástroje, jak tento cíl dále podporovat. Kulturní příležitosti by měly být promyšlené a měly by mít v pozici vedení města svého kurátora, který by využil nabídky nového veřejného prostoru. Součástí „Place managementu“ by měla být i vzájemná dohoda města a aktérů nad podobou reklamních nosičů, která v rovině urbanisticko-architektonické soutěže není, při vědomí závažnosti tématu, zodpovědně postihnutelná. Jednoznačná je však snaha o redukci objektového smogu (poutače, atd.) v prostoru náměstí.

Další prvky mobiliáře (stojany na kola, odpadkové koše, protiparkovací sloupky, atd.) vybíráme ve střídavém designu z typové nabídky renomovaného výrobce.

d) rozvržení funkcí:

Prostor pro uplatnění veškeré požadované funkční náplně náměstí poskytuje středová uvolněná plocha. V logice popisované kompozice hlavních významových vertikál dělíme i funkční rozdělení plochy náměstí na každodenní (profánní) - část směrem k radnici, a slavnostní (sakrální) - část směrem ke kostelu. Tomu by měla odpovídat i programová náplň jednotlivých částí. V prostoru před kostelem by se tak měly odehrávat události charakteru velikonocních a vánočních trhů, poutí. Prostor ve směru k radnici pak patří farmářským nebo řemeslným trhům, stejně jako kulturním akcím – koncertům, divadelním představením. Podium pro tyto akce umístíme mimo hlavní pohledovou osu na sloup a kostel. V této pozici dochází k vytvoření žádoucího pozadí podia řadou doplňovaných stromů. Pro podium a tržní stánky navrhujeme z ekonomického hlediska využití dostupných modulárních konstrukcí s respektováním měřítka stromořadí v pozadí těchto dočasných instalací.

e) bilanční tabulka ploch a propočet investičních nákladů zpracovaný dle podkladu P03

P03 – BILANČNÍ TABULKA	VÝMĚRA	JEDNOTKOVÁ CENA	CENA BEZ DPH	CENA S DPH
KOMUNIKACE				
dlážděná komunikace (nová dlažba + skladba)	190	2 600	494 000	597 740
dlážděná komunikace - využití stáv. dlažby (nová skladba)	2 995	1 200	3 594 000	4 348 740
asfaltová komunikace	1 524	2 000	3 048 000	3 688 080
dlážděný povrch - parkovací zálivy	455	2 600	1 183 000	1 431 430
CHODNÍKY				
mozaiková dlažba - chodníky (nová dlažba + skladba)	4 360	2 000	8 720 000	10 551 200
mozaiková dlažba - přeskládání stáv. dlažby (úprava skladby)	2 109	1 000	2 109 000	2 551 890
velkoplášná kamenná dlažba (kostel, radnice, sloup)	2 092	3 600	7 531 200	9 112 752
štetová dlažba (rula)	3 955	2 300	9 096 500	11 006 765
VEGETACE				
výsadba stromu včetně rabátka (rabátko pr. 1,5 m liitínová mříž)	37	40 000	1 480 000	1 790 800
odstranění stromu	14	5 000	70 000	84 700
VODNÍ PRVKY				
pítka	4	90 000	360 000	435 600
MOBILIÁŘ				
uliční mobiliář - lavička dl. 2 m	20	15 000	300 000	363 000
uliční mobiliář - lavička dl. 4 m	10	25 000	250 000	302 500
uliční mobiliář - odpadkový koš	20	10 000	200 000	242 000
uliční mobiliář - stojan na kola	8	15 000	120 000	145 200
uliční mobiliář - zahrazovací sloupky	30	5 000	150 000	181 500
OSVĚTLENÍ				
rušení stožáru VO (prostor náměstí)	35	5 000	175 000	211 750
nový stožár VO (prostor náměstí)	35	40 000	1 400 000	1 694 000
rušení stožáru VO (mimo náměstí)	15	5 000	75 000	90 750
nový stožár VO (mimo náměstí)	15	25 000	375 000	453 750
situační pobytové osvětlení - wallwasher, osvětlovací sloupky, atd.	25	10 000	250 000	302 500
OSTATNÍ				
stohovatelná exteriérová židle, typ "Bistro"	200	900	180 000	217 800
exteriérový stolek, typ "Bistro"	50	1 500	75 000	90 750
SUMA	17 680		41 235 700	49 895 197

f) seznam příloh:

- 1 – Panel č. 1 (širší vztahy 1:5000, situace 1:750, popis konceptu)
- 2 – Panel č. 2 (situace 1:250, příčné řezy 1:250, perspektivy)
- 3 – Panel č. 3 (zákres z ptačí perspektivy, detaily řešení, volná prezentace)
- 4 – Průvodní zpráva
- 5 – Obálka autor